

Valsts administrācijas
skola

**Valsts pārvaldē strādājošo loma uzņēmējdarbības vides veicināšanā
un ietekme uz mazo un vidējo uzņēmumu darbību
(padziļinātais kurss - Valsts pārvalžu iestāžu darbiniekiem).**

Normunds Strenģe

20.02.2019. Rīga

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Valsts administrācijas
skola

Mācību plānojums - pirmā apmācības diena.

8.30-10.30	1. Praktiskā pieredze tiesību normu piemērošanā administratīvajā procesā. Administratīvā procesa ietvaros. Administratīvā pārkāpuma kodeksa ietvaros. 2. MVU darbība un tiesiskais regulējums. Mazā, vidējā komersanta statusa noteikšana. Mazā un vidējā uzņēmumu veidi.
10.30-10.45	Kafijas pauze
10.45-13.15	3. MVU gadījumu apskats, ar analizētiem pozitīvās un negatīvās pieredzes piemēriem.

Valsts administrācijas
skola

Mācību plānojums - otrā apmācības diena.

8.30-10.30	4.Dažādu valstu labās prakses apskats tiesību normu piemērošanā administratīvajā procesā MVU atbalstam un uzņēmējdarbības vides veicināšanai. 5.MVU darbības rādītāji Eiropas Savienībā un Latvijā. 6.Metodes darbam ar klientu administratīvā procesa ietvaros, piemērojot tiesību normas. Uz klientu orientēta domāšana. Komunikācijas un stratēģijas.
10.30-10.45	Kafijas pauze
10.45-13.15	7.Iepriekš praksē iegūtās praktiskās zināšanas tiek pārbaudītas, dalībniekam identificējot konkrētu problēmsituāciju, kurai - uzdevums rast iespējamus risinājumus (pārbaudījums - grupu prezentācija). Problēmsituāciju identificēšana praksē. Problēmsituāciju iespējamie risinājumi.

Valsts administrācijas
skola

Izskatāmie jautājumi

1. Praktiskā pieredze tiesību normu piemērošanā administratīvajā procesā. Administratīvā procesa ietvaros. Administratīvā pārkāpuma kodeksa ietvaros.
2. MVU darbība un tiesiskais regulējums. Mazā, vidējā komersanta statusa noteikšana. Mazā un vidējā uzņēmumu veidi. Autonomi uzņēmumi. Partneruzņēmumi. Saistīti uzņēmumi.
3. MVU gadījumu apskats, ar analizētiem pozitīvās un negatīvās pieredzes piemēriem.
4. Dažādu valstu labās prakses apskats tiesību normu piemērošanā administratīvajā procesā MVU atbalstam un uzņēmējdarbības vides veicināšanai.
5. MVU darbības rādītāji Eiropas Savienībā un Latvijā.
6. Metodes darbam ar klientu administratīvā procesa ietvaros, piemērojot tiesību normas. Uz klientu orientēta domāšana. Komunikācijas un stratēģijas.
7. Iepriekš praksē iegūtās praktiskās zināšanas tiek pārbaudītas, dalībniekam identificējot konkrētu problēmsituāciju, kurai - uzdevums rast iespējamus risinājumus (pārbaudījums - grupu prezentācija). Problēmsituāciju identificēšana praksē. Problēmsituāciju iespējamie risinājumi.

Valsts administrācijas
skola

1. Praktiskā pieredze tiesību normu piemērošanā administratīvajā procesā.

1.1. Administratīvā procesa ietvaros.

Administratīvā procesa likuma pamatmērķi ir:

- 1) **nodrošināt** demokrātiskas, tiesiskas valsts pamatprincipu, it sevišķi cilvēktiesību, ievērošanu konkrētās publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti un privātpersonu;
- 2) **pakļaut** neatkarīgas, objektīvas un kompetentas tiesu varas **kontrolei izpildvaras darbības**, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām starp valsti un privātpersonu;
- 3) **nodrošināt** tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās.

Valsts administrācijas
skola

Administratīvā procesa likumā iekļautie principi, to izpratne un praktiskais pielietojums:

- privātpersonas tiesību ievērošanas princips (5.pants);
- vienlīdzības princips (6.pants);
- tiesiskuma princips (7.pants);
- tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips (8.pants);
- patvaļas aizlieguma princips (9.pants);
- tiesiskās palāvības princips (10.pants);
- Likuma atrunas princips (11.pants);
- demokrātiskās iekārtas princips (12.pants);
- samērīguma princips (13.pants);
- likuma prioritātes princips (14.pants);
- procesuālā taisnīguma princips (14.1 pants).

Valsts administrācijas
skola

Nepieciešamības gadījumā Administratīvajā procesā **piemēro** arī **vispārējos tiesību principus**, kuri atklāti, atvasināti vai attīstīti:

- iestāžu praksē vai tiesu judikatūrā,
- kā arī tiesību zinātnē.

Tēze: Valsts pārvaldei savā darbībā **ir jāievēro** labas pārvaldības princips, kas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Iestādes nepamatota vilcināšanās un kļūdas privātpersonai adresēta lēmuma pieņemšanā cita starpā vērtējamas kā labas pārvaldības principa pārkāpums (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 7.jūnija SPRIEDUMS Lietā Nr. SKA-238/2007).

Privātpersonas tiesību ievērošanas princips.

Administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa **piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.**

Tēze: Lai arī Imigrācijas likumā termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanas pamati ir savstarpēji nošķirti – humāni apsvērumi un starptautisko tiesību normas, to satura noskaidrošana un savstarpējā nošķiršana privātpersonai ir pietiekami sarežģīta, **tādēļ** Pilsonības un migrācijas lietu **pārvaldei**, kas ir kompetentā iestāde abos gadījumos, ir nevis strikti jāpieturas pie personas norādītā likumiskā pamata, bet gan atbilstoši privātpersonas tiesību ievērošanas principam jāizvērtē apstākļi pēc būtības. Tādējādi iestādei ir jāapsver abi likumiskie pamati un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 59.pantam pēc iespējas jādod personai norādījumi un ieteikumi, lai panāktu tiesisku un taisnīgu lēmuma pieņemšanu (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 6.maija SPRIEDUMS Lietas Nr. A420412811, SKA-241-15).

Valsts administrācijas
skola

Vienlīdzības princips.

Pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa **pieņem** vienādus lēmumus (pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, – atšķirīgus lēmumus) **neatkarīgi** no administratīvā procesa dalībnieku dzimuma, vecuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģiskās pārliecības, politiskajiem vai citiem uzskatiem, sociālās izcelšanās, tautības, izglītības, sociālā un mantiskā stāvokļa, nodarbošanās veida un citiem apstākļiem.

Tēze: Vienlīdzības princips paredz, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus. Tādējādi, lai varētu runāt par vienlīdzības principa pārkāpumu, vispirms jākonstatē, ka salīdzināmajās situācijās pastāv vienādi (analogi) tiesiskie un faktiskie apstākļi (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 15. jūnija LĒMUMS Lietā Nr. SKA – 353).

Piemēram:

Vērtējot iestādes rīkoto amata konkursu, **jāpārbauda**, vai konkurss **bija objektīvs**, vai **bija ievērots procesuālais taisnīgums**, vai **netika pārkāpts patvaļas aizlieguma princips un atšķirīgas attieksmes aizlieguma princips**, tostarp, vai visiem pretendentiem bija vienādas iespējas un vienādi apstākļi, kā arī, vai novērtējums veikts pēc tādiem pašiem kritērijiem kā pārējiem pretendentiem (sk. Augstākās tiesas 2010.gada 25.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-59/2010 10. un 12.punktu; 2012.gada 1.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-30/2012 8.punktu).

Augstākās tiesas atziņas, ka, ja procedūra ir tāda, kura liek būtībā apšaubīt taisnīgu atlasi, **tad konkurss atzīstams par prettiesisku**, pat ja nav iespējams pierādīt, ka procesuālā pārkāpuma rezultātā atlase patiešām bija netaisnīga un pastāvēja nevienlīdzīga attieksme. Gadījumā, ja procesuālais pārkāpums pēc sava rakstura ir tāds, ka rada šaubas par valsts pārvaldes objektivitāti, tas uzskatāms par būtisku per se, nemaz nevērtējot attiecīgā pārkāpuma ietekmi uz galīgo lēmumu (sk. Augstākās tiesas 2007.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-136/2007 13.,14.punktu).

Valsts administrācijas
skola

Tiesiskuma princips.

Iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Iestāde un tiesa **darbojas** normatīvajos aktos **noteikto pilnvaru ietvaros** un savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

Tēzes:

1. Tiesību virsvadības princips un no tā atvasinātais tiesiskuma princips **noteic**, ka **iestādes rīcībai pēc būtības ir jāatbilst tiesību normām, turklāt tas nozīmē ne tikai rakstītās tiesību normas, bet arī vispārējos tiesību principus**. Līdz ar to tiesiskuma princips paredz tiesību piemērotāja pienākumu izprast tiesību sistēmu (tostarp tiesību normu hierarhiju) un tiesību sistēmas pamatā esošos tiesību principus un konstitucionāla ranga vērtības (tātad arī cilvēktiesības) un piemērot tiesību normas, noskaidrojot to jēgu un mērķi šīs tiesību sistēmas kontekstā.

2. Tiesiskuma princips, proti, tas, ka iestādes rīcībai ir jāatbilst iestādes darbību regulējošajām tiesību normām, **nenozīmē**, ka iestāde var formāli piemērot Ministru kabineta noteikumu normu, neskatoties, kāda ir attiecīgās normas jēga kontekstā ar citām piemērojamām tiesību normām (Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019.gada 31.janvāra SPRIEDUMS Lieta Nr. A420322015, SKA-148/2019).

Tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips.

Iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, **izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes** (gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), **lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu.**

Pamatmetodes skaidrojums.

- 1) ar **gramatisko** (filoloģisko) interpretācijas **metodi**, noskaidro tiesību normas jēgu no valodnieciskā viedokļa;
- 2) ar **vēsturisko** interpretācijas **metodi**, noskaidro tiesību normas jēgu, ņemot vērā apstākļus, uz kuriem pamatojoties tā radīta;
- 3) ar **sistēmisko** interpretācijas **metodi**, noskaidro tiesību normas jēgu saistībā ar citām tiesību normām;
- 4) ar **teleoloģisko** (jēgas un mērķa) interpretācijas **metodi**, noskaidro tiesību normas jēgu, pamatojoties uz lietderīgu un taisnīgu mērķi, kas ar attiecīgo tiesību normu jāsasniedz.

Valsts administrācijas
skola

Pamatmetodes skaidrojums

Ja iestāde vai tiesa **konstatē tiesību sistēmā nepilnību**, tā var šo nepilnību novērst, arī lietojot analogijas metodi, tas ir, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus piemērojot konkrētajā gadījumā. **Ar analogiju nedrīkst pamatot tādu administratīvo aktu, kurš ierobežo adresāta cilvēktiesības.**

Ja, interpretējot tiesību normu **pēc dažādām metodēm**, iespējams nonākt gan pie rezultāta, kas **atbilst tiesību sistēmai**, gan pie rezultāta, kas **ir pretrunā ar kādu tiesību normu, lieto to interpretācijas metodi**, kuras rezultāts konkrētajā gadījumā atbilst tiesību sistēmai.

Ja, interpretējot tiesību normu **pēc dažādām metodēm**, iespējams nonākt pie dažādiem rezultātiem, kas visi atbilst tiesību sistēmai, lieto to interpretācijas metodi, ar kuru konkrētajā gadījumā iespējams sasniegt lietderīgāko un taisnīgāko rezultātu.

Ja Satversmes tiesa **attiecīgo tiesību normu ir interpretējusi spriedumā**, iestāde un tiesa piemēro šo interpretāciju.

Valsts administrācijas
skola

Patvaļas aizlieguma princips.

Administratīvo aktu un tiesas nolēmumu var pamatot ar faktiem, kuri ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

Tēze: Patvaļas aizlieguma princips **pieprasa**, lai valsts rīcībai būtu saprātīgs attaisnojums un lai ikviens varētu pārliecināties par šī attaisnojuma esamību. Tā kā valsts rīcības attaisnojums tiek atspoguļots pamatojumā, tad **patvaļas aizlieguma princips** ir cieši saistīts ar pamatojuma principu. Pārbaudot iestādes lēmumu, **ir jāvērtē**, vai iestāde ir izvērtējusi visus jautājuma izšķiršanai būtiskos faktus un vai iestādes lēmuma pamatojumā norādītais ir balstīts uz ar šādiem faktiem un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 22.marta SPRIEDUMS Lieta Nr. A42275505, SKA– 58/2010).

Tiesiskās paļāvības princips.

Privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, **nedrīkst radīt** privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Tēze: Valsts pārvaldei ir jāievēro tiesiskās paļāvības princips. Personas paļāvība uz iestādes izteikumu, rīcību vai apsolījumu ir šīs personas subjektīvā attieksme, kuru veido pamatota cerība vai pārliecība par iestādes attieksmi, konkrētās darbības izpildi vai notikuma iestāšanās nākotnē. Tādēļ katrā atsevišķā gadījumā jāpārbauda šīs subjektīvās attieksmes esamība vai neesamība konkrēto lietas apstākļu ietvaros. **Lai noskaidrotu, vai tiesiskā paļāvība ir vai nav**, jāatbild uz trīs jautājumiem:

- 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums),
- 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās,
- 3) vai attiecīgā personas paļāvība ir aizsardzības vērtā (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 7.jūnija SPRIEDUMS Lietā Nr. SKA-238/2007).

Likuma atrunas princips.

Privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu izdot vai faktisku rīcību veikt **iestāde var** uz Satversmes, likuma, kā arī uz starptautisko tiesību normas pamata. Ministru kabineta noteikumi vai pašvaldību saistošie noteikumi var būt par pamatu šādam administratīvajam aktam vai faktiskai rīcībai tikai tad, ja Satversmē, likumā vai starptautisko tiesību normā tieši vai netieši ir ietverts pilnvarojums Ministru kabinetam, izdodot noteikumus, vai pašvaldībām, izdodot saistošos noteikumus, tajos paredzēt šādus administratīvos aktus vai faktisko rīcību. Ja Satversme, likums vai starptautisko tiesību norma ir pilnvarojusi Ministru kabinetu, tad Ministru kabinets savukārt ar noteikumiem var pilnvarot pašvaldības.

Tēzes:

1. Likuma atrunas princips ierobežo jebkura nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu, neesot Satversmes, likuma vai starptautisko tiesību normu pilnvarojumam.
2. Likuma atrunas princips attiecas uz publisko pārvaldi, ja tā iejaucas privātpersonas tiesību sfērā un ierobežo tās brīvības vai īpašumu, proti, ja iestāde uzliek privātpersonai pienākumu vai apgrūtinājumu. **Analoģija** šajā gadījumā **nav pieļaujama** (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 16.marta SPRIEDUMS Lieta Nr.A42459905, SKA– 30/2009).

Demokrātiskās iekārtas princips.

Iestāde un tiesa, **piemērojot tiesību normas, apsver**, vai privātpersonai nelabvēlīgs administratīvais akts vai faktiskā rīcība ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu privātpersonu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību.

Demokrātijā ir nepieciešams informēts, izglītojoši domājošs pilsonis tāpēc, lai tauta jēgpilni varētu paust savu gribu, **tai ir nepieciešams saņemt informāciju** par to, **kā funkcionē** tās izveidotie **valsts konstitucionālie orgāni** –

- Saeima,
- Ministru kabinets,
- Satversmes tiesa,
- tiesu sistēma u.c.

Vai tie **efektīvi, godīgi un taisnīgi** saskaņā ar likumiem **pilda** Latvijas tautas uzticētās funkcijas (Satversmes tiesas 1999. gada 6. jūlija spriedums lietā Nr. 04-02 (99)).

Valsts administrācijas
skola

Samērīguma princips.

Labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.

Tēze: Latvijas valstij ir **pienākums nodrošināt** taisnīgu līdzsvaru starp indivīda tiesībām uz ģimenes dzīvi un sabiedrības interesēm imigrācijas kontroles jomā. Šādu līdzsvaru ne vienmēr spēj panākt likumdevējs, pieņemot tiesību normas, tāpēc pienākums ievērot līdzsvaru gulstas arī uz tiesību piemērotāju, kas izvērtē katru gadījumu individuāli. Līdz ar to **iestādei**, izdodot jebkura veida administratīvo aktu, tostarp obligāto administratīvo aktu, ir jāvērtē, vai tas nesamērīgi neierobežo personas pamattiesības (**Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 8. marta SPRIEDUMS Lieta Nr. SKA – 89/2007**).

Likuma prioritātes princips.

Privātpersonai labvēlīgu administratīvo aktu, kas regulē tiesiskās attiecības demokrātiskai sabiedrībai un valsts iekārtai būtiski svarīgā jautājumā (vārda un preses brīvība, domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvība, pulcēšanās un biedrošanās brīvība, kā arī politiskā sistēma), **iestāde var izdot uz Satversmes vai likuma pamata.**

Tēze: Iestāde savas iespējamās prasījuma tiesības pret maksātnespējīgu personu par saistību izpildi var īstenot tikai maksātnespējas procesā.

Savas iespējamās prasījuma tiesības Valsts ieņēmumu dienests nevar īstenot ārpus Maksātnespējas likumā noteiktās kārtības.

Valsts ieņēmumu dienests savas iespējamās **prasījuma tiesības** pret maksātnespējīgu nodokļu maksātāju par nodokļu parāda samaksu **var īstenot tikai maksātnespējas procesā.**

Tas nevar vienpusēji pārvirzīt pārmaksu konstatēto nodokļu parāda segšanai, kā arī piedzīt nodokļu parādus (arī soda naudu) ārpus maksātnespējas procesā paredzētās kārtības (sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017.gada 29.decembra SPRIEDUMU Lietā Nr. A420481812, SKA-315/2017).

Procesuālā taisnīguma princips.

Iestāde un tiesa, pieņemot lēmumus, **ievēro objektivitāti un dod procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus. Amatpersona**, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, **nepiedalās lēmuma pieņemšanā.**

Tēzes:

1. Vērtējot procesuālo tiesību normu pārkāpumus un to ietekmi uz procesa rezultātu, ir jānoskaidro, vai šis pārkāpums varēja ietekmēt administratīvā akta saturu. Ja pārkāpums varēja to ietekmēt, tas uzskatāms par būtisku.
2. Ja netika pārbaudīti argumenti, kas tieši bija attiecināmi uz konkrēto lietu un to pārbaude varēja izmainīt administratīvā akta saturu, vai vismaz to pārbaude netika atspoguļota iestādes lēmumā, šis pārkāpums ir uzskatāms par būtisku.
3. Ja netiek uzklauti argumenti, kas attiecas uz lietu, tiek pārkāpts arī administratīvā akta pamatojuma princips, jo iestāde nepamato, kāpēc attiecīgie argumenti netiek ņemti vērā (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 15. marta SPRIEDUMS Lietā Nr. SKA-59).

Valsts administrācijas
skola

Praktiskā pieredze Administratīvā procesa likuma 98.panta piemērošanā.

Tiesības uz uzziņu par savām tiesībām.

(1)Privātpersonai ir tiesības saņemt uzziņu par savām tiesībām konkrētajā tiesiskajā situācijā (turpmāk — uzziņa).

(2)Iesniegumu par uzziņu iesniedz iestādē, kuras kompetencē ir jautājuma izšķiršana pēc būtības.

(3)Iesniegumā par uzziņu ietver:

1) faktu aprakstu;

2) no minētajiem faktiem izrietošu konkrētu jautājumu, atbilde uz kuru ir atkarīga no to juridiska vērtējuma;

3) paskaidrojumu, kādēļ šāda uzziņa nepieciešama;

4) pēc iesniedzēja ieskata — arī juridiskus apsvērumus.

Valsts administrācijas
skola

Administratīvā procesa likuma 101.pants. Uzziņas tiesiskās sekas.

(1) Uzziņas adresātam uzziņa nav saistoša. Uzziņas **tiesiskās sekas** iestādei nosaka šā panta otrās un trešās daļas noteikumi.

(2) Ja uzziņas adresāts ir rīkojies atbilstoši viņam izsniegtajai uzziņai, tad iestādes vēlāk **izdotsais administratīvais akts**, kas attiecas uz jautājumu, par kuru šī uzziņa sniegta, **nevar būt adresātam nelabvēlīgāks arī tad, ja vēlāk iestāde konstatē, ka uzziņa nav bijusi pareiza.**

(3) Ja jautājums, par kuru sniegta uzziņa, vēlākā administratīvajā lietā ir viens no vairākiem jautājumiem, kas iestādei jāvērtē, tad šis vērtējums **nevar būt adresātam nelabvēlīgāks**, izņemot gadījumu, kad citādi lietas kopējais iznākums būtu adresātam nelabvēlīgāks vai arī tas būtu prettiesisks.

Tiesas atziņas uzziņas izsniegšanā.

Saskaņā ar administratīvā procesa regulējumu par uzziņas izsniegšanu, gan ar tiesu praksi uzziņas izsniegšanā, uzziņa ir izsniedzama konkrētai privāto tiesību personai tieši par šīs personas konkrētām situācijām, lai tieši – uzziņas pieprasītājs var baudīt uzziņas tiesiskās sekas, un iestāde uzņemas saistības par izsniegto uzziņu attiecībā pret konkrētu personu.

Tādējādi, piemēram VID izsniegtā uzziņa ir saistoša pašam VID neatkarīgi no tā, kādas funkcijas veic VID inspektors, t.sk. nodokļu auditoram. Ja nepieciešams, VID arī lūdz tiesisko palīdzību tiesību normu interpretācijas jautājumos Finanšu ministrijai, Tieslietu ministrijai vai citām kompetentām iestādēm. Publicēts: 01.08.2013. VID informācija presei.

Ņemot vērā tiesas atziņas, ka **uzziņa ir veids**, kā persona, pirms vēl valsts nav nodibinājusi publiski tiesiskās attiecības administratīvā akta veidā, var uzzināt kompetentās iestādes viedokli attiecīgajā jautājumā, iestāde, sagatavojot uzziņas, rūpīgi iepazīstas ar konkrētās lietas materiāliem.

Valsts administrācijas
skola

1.2. Administratīvā pārkāpuma kodeksa ietvaros.

Atšķirīgās attieksmes aizliegums Administratīvo pārkāpumu lietās.

Administratīvā pārkāpuma lievedība, kura ir uzsākta, izskatīta un lēmums pieņemts, **tikai vienīgi pret vienu**, piemēram nekustamā īpašuma kopīpašnieku **ir pretrunā** ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeka 240.pantā noteiktām pamatnostādnēm, jo Administratīvo pārkāpumu lietas **tiekl izskatītas, ievērojot principu**, ka visas personas ir vienlīdzīgas likuma un institūcijas, kas izskata lietu, priekšā neatkarīgi no viņu izcelšanās, sociālā un mantiskā stāvokļa, rases un nacionālās piederības, dzimuma, izglītības, valodas, attieksmes pret reliģiju, nodarbošanās veida un rakstura, dzīvesvietas un citiem apstākļiem.

Valsts administrācijas
skola

Tēze. Pamats neatkarīgi no sūdzības motīviem atcelt pārsūdzēto lēmumu par personas saukšanu pie administratīvās atbildības.

Pārkāpjot Administratīvo pārkāpumu kodeka (turpmāk – LAPK) 268¹. pantā noteikto termiņu kādā kārtībā personai, kuru sauc pie administratīvās atbildības paziņo par lietas izskatīšanas laiku, **pieļautie procesuālie pārkāpumi ir uzskatāmi par būtiskiem**, kas varēja ietekmēt pieņemot lēmumu pēc būtības, radot personai nelabvēlīgas sekas.

Atbilstoši LAPK 268.¹ panta otrās daļas 2.punktam, iepriekš nodibinātie apstākļi ir pamats neatkarīgi no sūdzības motīviem atcelt pārsūdzēto Lēmumu par personas saukšanu pie administratīvās atbildības (sk. 2008.gada 11.novembra Administratīvās apgabaltiesas spriedumu lietā Nr.P131059907 143/AA43 – 0997 – 08/11).

Valsts administrācijas
skola

2. Mazā un vidējā (turpmāk tekstā arī – MVU) darbība un tiesiskais regulējums. Mazā, vidējā komersanta statusa noteikšana.

Komerclikma 1.panta

- **pirmā daļa nosaka, ka** Komersants ir komercreģistrā ierakstīta fiziskā persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība).
- **otrā daļa nosaka, ka** Komercdarbība ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas gūšanas nolūkā veic komersants. Komercdarbība ir viens no uzņēmējdarbības veidiem.
- **trešā daļa nosaka, ka** saimnieciskā darbība ir jebkura sistemātiska, patstāvīga darbība par atlīdzību.
- **ceturtā daļa nosaka, ka** Likumā var noteikt, ka atsevišķu veidu saimniecisko darbību drīkst veikt tikai komersants. Ar likumu var piešķirt komersanta statusu arī citām personām.

Komerclikma 3.pants paredz,

ka Komercdarbību regulē komerclikums, [Civillikums](#) un citi likumi, kā arī Latvijas Republikai saistošās starptautisko tiesību normas.

Komercdarbībai [Civillikuma](#) noteikumi piemērojami tiktāl, ciktāl šajā likumā vai citos komercdarbību regulējošos likumos nav noteikts citādi.

Aptuveni 99 % no Eiropas Savienības uzņēmumiem ir mazie un vidējie uzņēmumi.

MVU statusa noteikšana.

Ir daudz dažādu mazo un vidējo uzņēmumu (turpmāk tekstā – MVU) formu, arī to lielums var būt atšķirīgs, taču mūsdienu sarežģītajā uzņēmējdarbības vidē tiem var būt ciešas attiecības ar citiem uzņēmumiem finanšu, darbības vai pārvaldības zinā.

Šo attiecību dēļ bieži vien ir grūti precīzi nošķirt MVU no lielāka uzņēmuma.

Vidusmēra Eiropas uzņēmums nodarbina ne vairāk kā sešus darbiniekus, un, to var uzskatīt par MVU.

Par uzņēmumu uzskata “**jebkuru saimnieciskās darbības subjektu neatkarīgi no tā juridiskās formas**”. Šis formulējums atspoguļo terminoloģiju, ko savos **spriedumos izmanto Eiropas Savienības Tiesa**.

Noteicošais faktors **ir tieši saimnieciskā darbība**, nevis juridiskā forma.

Praksē tas nozīmē, ka

- pašnodarbinātas personas,
- ģimenes uzņēmumus,
- partnerības un asociācijas
- vai jebkuras citas vienības, kas regulāri ir iesaistītas saimnieciskā darbībā, var uzskatīt par uzņēmumiem.

Valsts administrācijas
skola

MVU veidi.

Autonoms uzņēmums.

Uzņēmums ir autonoms, ja tas ir pilnīgi neatkarīgs, t. i., tam nav dalības citos uzņēmumos un nevienam citam uzņēmumam nav dalības tajā vai tam pieder mazāk nekā 25 % kapitāla vai balsstiesību (jāņem vērā augstākais rādītājs) vienā vai vairākos citos uzņēmumos un/vai ārējām personām nav vismaz 25 % līdzdalības uzņēmuma kapitālā vai balsstiesībās (jāņem vērā augstākais rādītājs), vai uzņēmums nav saistīts ar citu uzņēmumu ar fiziskas personas starpniecību.

Valsts administrācijas
skola

Partneruzņēmums.

Uzņēmums ir partneruzņēmums, ja uzņēmumam ir vismaz 25 % līdzdalība cita uzņēmuma kapitālā vai balsstiesībās un/vai ja citam uzņēmumam ir vismaz 25 % līdzdalība attiecīgajā uzņēmumā, un uzņēmums nav saistīts ar citu uzņēmumu.

Cita starpā tas nozīmē, ka uzņēmuma balsstiesības otrā uzņēmumā (vai otrādi) nepārsniedz 50 %.

Valsts administrācijas
skola

Saistīts uzņēmums.

Ja līdzdalība ar citiem uzņēmumiem pārsniedz 50 % sliekšni, tas **uzskatāms par saistītu uzņēmumu**. Saistīti uzņēmumi ir tādi uzņēmumi, kas veido grupu, pateicoties tiešai vai netiešai kontrolei, kura uzņēmumā tiek īstenota ar balsstiesību vairākumu, kas pieder citam uzņēmumam, vai pateicoties iespējām īstenot dominējošu ietekmi uz uzņēmumu.

Valsts administrācijas
skola

3. MVU gadījumu apskats, ar analizētiem pozitīvās un negatīvās pieredzes piemēriem.

Tēze: Ja prasījums ir saistīts ar iestādes nepienācīgu atbildēšanu uz iesniegumu, **piemērojams Iesniegumu likums**, bet ja prasījums iesniegts sakarā ar iestādes atteikumu sniegt informāciju – **Informācijas atklātības likums**.

Valsts administrācijas
skola

Iesnieguma likuma 1.pantā ir norādīts, ka šī likuma mērķis ir veicināt privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē.

Iesnieguma likuma 2.pants:

- (1) Likums nosaka kārtību, kādā privātpersona iesniedz un iestāde vai privātpersona, kas īsteno valsts pārvaldes uzdevumus (turpmāk — iestāde), izskata dokumentu, kurā ietverts iestādes kompetencē esošs lūgums, sūdzība, priekšlikums vai jautājums (turpmāk — iesniegums), un atbild uz to, kā arī nosaka kārtību, kādā iestāde pieņem apmeklētājus.
- (2) Šis **likums neattiecas uz informācijas pieprasījumiem**, kas izskatāmi saskaņā ar **Informācijas atklātības likumu**, kā arī uz iesniegumiem, kuriem saskaņā ar likumu noteikta cita izskatīšanas kārtība.
- (3) Šo likumu piemēro arī elektroniskā veidā saņemta iesnieguma izskatīšanai, ja tas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir parakstīts ar elektronisko parakstu, kā arī tad, ja iesniegumu iesniedz un personas identitāti pārbauda, izmantojot tiešsaistes formas, kuras pieejamas Vienotajā valsts un pašvaldību pakalpojumu portālā (www.latvija.lv).

Valsts administrācijas
skola

Iesnieguma likuma 3.pants:

- (1) Iesniegumu iesniedz iestādei, kuras kompetencē ir izskatīt iesniegumu pilnībā vai kādā tā daļā.
- (2) Iesniegumā norādāmas ziņas par tā iesniedzēju (fiziskajai personai — vārds un uzvārds, kā arī adrese un, ja nepieciešams, citas ziņas, kas palīdz sazināties ar iesniedzēju; juridiskajai personai — nosaukums un juridiskā adrese).
- (3) Iesniegumu var iesniegt
 - **rakstveidā,**
 - **elektroniskā veidā**
 - **vai izteikt mutvārdos.**

Mutvārdos izteiktu iesniegumu, ja nepieciešams, privātpersonas klātbūtnē noformē rakstveidā un izsniedz tā kopiju iesniedzējam.

Valsts administrācijas
skola

Iesnieguma likuma 5.pants:

(3) Iestāde atbildi pēc būtības **sniedz saprātīgā termiņā**, ņemot vērā iesniegumā minētā jautājuma risināšanas steidzamību, **bet ne vēlāk kā viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas**, ja likumā nav noteikts citādi.

(5) Ja iesniegumā ietverta sūdzība, kurā iestādei izteikts aizrādījums vai neapmierinātība par tās kompetencē esošu jautājumu vai iestādes darbinieka rīcību, **iestāde atbildē uz iesniegumu norāda apsvērumus**, kas ir par pamatu šādai iestādes vai tās darbinieka rīcībai.

(7) Privātpersonu šajā likumā noteiktajos gadījumos informē saskaņā ar **Paziņošanas likumu**.

Valsts administrācijas
skola

Tēze: Nekustamā īpašuma sastāvs un informācija **ir uzskatāma par ticamu**, ja tā reģistrēta Valsts Zemes dienestā un Zemesgrāmatā likumā paredzētā kārtībā.

Civillikuma 1235.pants paredz, ka no servitūta izrietošā lietu tiesība ir nodibināta un spēkā, tikai pēc servitūta ierakstīšanas zemesgrāmatās. Servitūts ir nodibināts un saistošs nekustamā īpašuma īpašniekiem, **kā arī trešām personām** tikai pēc servitūta ierakstīšanas zemesgrāmatā.

Lietu tiesības ir absolūtas tiesības, un tās ir spēkā pret jebkuru trešo personu, tāpēc to pastāvēšanai un saturam jābūt darītam zināmam trešajām personām. Šajā ziņā par lietu tiesību publicitātes līdzekli kalpo zemesgrāmatas (sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 12.05.2010. spriedums lietā Nr.SKC-11/2010).

Valsts administrācijas
skola

4. Dažādu valstu labās prakses apskats tiesību normu piemērošanā administratīvajā procesā MVU atbalstam un uzņēmējdarbības vides veicināšanai.

Igaunijā administratīvo sodu piemērošanas process ir automatizēts un personas klātienē netiek uzaicinātas uz lēmuma pieņemšanu.

Piemēram, ja tiek konstatēts, ka nodokļu maksātāji kavē deklarāciju iesniegšanu, šādiem nodokļu maksātājiem automātiski tiek nosūtīts administratīvā pārkāpuma protokols.

Savukārt, **Latvijā** atbildība par deklarāciju savlaicīgu neiesniegšanu tiek piemērota atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normām, un tas paredz katrai personai **sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolu un, izvērtējot vainu pastiprinošus un mīkstinošus apstākļus, pieņemt lēmumu, uzaicinot personu klātienē.**

Valsts administrācijas
skola

Nīderlandē valdība ir ar likumu noteikusi unikālu biznesa modeli – trasta pakalpojumus – starptautiskiem uzņēmumiem, lai optimizētu to nodokļu slogu un saglabātu konkurētspēju. Šis modelis stimulē importētājus un eksportētājus veidot speciālas holdinga kompānijas, kas atrodas Nīderlandē, ko vada administratīvo pakalpojumu uzņēmumi ciešā sadarbībā ar likumdošanas, nodokļu, juridiskajām un banku sistēmām, lai strukturētu darījumus.

Singapūra ir pasaules aktīvākā osta transportētās tonnāžas ziņā. Tai lielu ieguvumu sniedz angļu un ķīniešu valodu pielietojums ikdienā, kas atver gan Indijas un Ķīnas, gan Rietumu tirgus. Tās tirdzniecības centra modeļa **pamatā ir** darbaspēka **administratīvā politika, kas nosaka beznodokļu personīgo ienākumu statusu** tirgotājiem-nerezidentiem un starpniekiem-nerezidentiem.

Polijā administratīvās izpildes pilnveidošanas ietvaros, saistībā ar **obligāto reģistrāciju** preču pārvadājumu monitoringa sistēmā, veicot noteiktu preču veidu starptautiskos kravu autopārvadājumus, **var veikt distancēti**, tas ir nosūtot datus un informāciju ar GPS (globālās pozicionēšanas sistēmas) raidītāja palīdzību.

Valsts administrācijas
skola

5.MVU darbības rādītāji Eiropas Savienībā un Latvijā.

Latvijas MVU uzņēmējdarbības vidi un biznesa iespējas **vērtē ļoti kritiski**. Kopējais optimisma līmenis MVU segmentā ir samazinājies visā Baltijā, sasniedzot zemāko līmeni pēdējos 3 gados.

- 61% **Latvijas** MVU sagaida apgrozījuma samazināšanos. Tam piekrīt tikai
- 31% **Igaunijas** un
- 19% **Lietuvas** uzņēmumi.

Latvijā ir arī vismazākais to uzņēmumu skaits, kas šogad plāno paplašināt darbinieku skaitu

- 12% **Latvijas** MVU,
- 14% **Igaunijā**,
- 24% **Lietuvā**.

19% MVU segmenta uzņēmumu **Latvijā** šogad darbinieku skaitu samazinās. **Lietuvā** šādi rīkosies 9%, bet **Igaunijā** vien 5% uzņēmēju.

Valsts administrācijas
skola

Latvijā ir arī augstākais to kompāņu skaits, kas šogad neplāno ieguldīt sava biznesa attīstībā.

Šāda nostāja ir

- 40% **Latvijas** MVU,
- 22% **Igaunijas** un
- 20% **Lietuvas** kompānijām.

Latvijā 48% uzņēmēju biznesa vidi vērtē kā drīzāk sliktu, bet katrs devītais jeb 13% par ļoti sliktu.

"Turības" Biznesa indekss tapis sadarbībā ar pētījumu centru SKDS, šā gada aprīlī aptaujājot 750 Latvijas uzņēmēju un uzņēmumu vadītāju. Šis ir pirmais "Turības" Biznesa indekss 2018.gada 5. jūlijs, 15:51 Autori: ism.lv ziņu redakcija

Valsts administrācijas
skola

6. Metodes darbam ar klientu administratīvā procesa ietvaros, piemērojot tiesību normas.

Veidojot uz klientu orientētu valsts pārvaldi, uzraudzības iestādēm būtu **lielākais uzsvars savā darbā jāliek** uz uzņēmēju atbalstu, **nodrošinot pietiekamu un efektīvu uzraudzību, lai veicinātu godīgu konkurenci.**

Jo jebkura biznesa pamatā **vispirms ir cilvēki**, tāpēc daudz ko var panākt **ar smaidu un pozitīvu attieksmi**, motivējot uzņēmējus sekot prasībām, skaidrojot to mērķi un palīdzot saprast veidus izpildes un risinājuma panākšanai.

Uzņēmējdarbības vides kvalitāte ir viens no priekšnosacījumiem Latvijas tautsaimniecības konkurētspējīgai attīstībai - jo labākus apstākļus valsts spēj radīt uzņēmējiem, jo lielākas investīcijas var sagaidīt tautsaimniecībā, kas savukārt nozīmē jaunu darba vietu rašanos un labklājību iedzīvotājiem.

Uzņēmējiem ir svarīgi zināt un saprast iestādes uzraudzības politiku, tāpēc uzraugošo iestāžu noteiktos principus un kontroles kvalitātes standartus dara zināmus sabiedrībai.

Valsts administrācijas
skola

Kultūra un uzvedība iestādē

Lielākas efektivitātes panākšanai uzraudzības iestādes darbā ir svarīgi - **nodrošināt lietišķu, bet vienlaikus arī cieņpilnu, vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret visiem klientiem.**

Uzraudzības funkcijas būtu - **jāveic laipni un atsaucīgi, nodrošinot patīkamu komunikāciju, kas rada labvēlīgu gaisotni jautājumam, pārkāpumu apspriešanai un novēršanai, kā arī rada pozitīvu pirmo iespaidu par iestādi kopumā.**

Saskarsmei un komunikācijai ar klientiem, iestādēm un tās personālam **var palīdzēt** katras iestādes iekšējā dokumentā – noteiktās vadlīnijās un metodiskie norādījumi.

Valsts administrācijas
skola

Profesionāli darbinieki

Profesionālismam ir jābūt jebkuras valsts pārvaldes iestādes pamatam.

Tas nozīmē ne tikai, tiešu un nepastarpinātu **kompetenci** uzraudzības jomās vai ar tām saistīto risku identificēšanā, novēršanā, bet arī

- **vispārējās prasmes un zināšanas darbības efektivitātē,**
- **pārbaužu veikšanā,**
- **uzvedības ētikā,**
- **riska vadībā,**
- **savstarpējā sadarbībā un komunikācijās.**

Valsts administrācijas
skola

Komunikācijas veids

Komunikācijas procesa sastāvdaļa – konsultēšana.

Konsultēšana ir:

Procesa veicināšana un vadīšana,

Problēmu risināšana,

Motivācija,

Lēmumu pieņemšana,

Informācijas apmaiņas process,

Komunikācijas process.

Valsts administrācijas
skola

Komunikācijas efektivitāte

Praktiskas konsultēšanas darba prakse ietver sevī daudz vairāk kā informācijas sniegšanu.

Tas ir komunikācijas process, kurā jautājumi un atbildes nav vienīgās, ar kurām cilvēki apmainās.

Tātad, komunikācija ir process, kurā tās dalībnieki cenšas realizēt

- **savus uzdevumus,**
- **vajadzības un intereses, savstarpēji ietekmējot viens otru.**

Komunikācija ir efektīva, ja tā pievērš uzmanību ne tikai informācijas nodošanas procesam, bet arī tās pilnvērtīgai informācijas uztveršanai.

Efektīvas komunikācijas mērķis ir sniegt ziņu, lai tā būtu saprotama un saņēmējs spētu atcerēties un izmantot to.

Valsts administrācijas
skola

Verbālās un neverbālās komunikācijas formas

Verbālās un neverbālās komunikācijas formas tiek pielietotas, lai:

**nodotu un dalītos ar informāciju,
nodibinātu attiecības,
apmainītos ar attieksmēm,
vērtībām un pārlicībām,
sasniegtu klienta un prakses mērķus.**

Valsts administrācijas
skola

Prakse liecina, ka uzņēmēju neskaidrie jautājumi visbiežāk ir saistīti ar:

nepietiekamo izpratni par pieņemtajām

likumu normām

vai noteikumiem,

kā arī biežajām izmaiņām tajos.

Ieviešot jaunas prasības, kas paredz ievērojamas izmaiņas esošajā kārtībā, **par labo praksi būtu uzskatāma** pietiekama pārejas perioda paredzēšana uzņēmējiem tiesību aktā jauno prasību pārņemšanai.

Tāpēc pirms jaunu prasību spēkā stāšanās veicams **aktīvs komunikācijas darbs**, piemēram, sniedzot informāciju iestāžu mājas lapās aktualitāšu sadaļā, informējot uzņēmumus pārbaužu laikā, kā arī regulāri atgādinot par prasību spēkā stāšanās termiņa tuvošanos.

Savukārt, veicot jauno prasību uzraudzību, ieteicams **ievērot "ieciētības" režīmu**, kas paredz **pastiprinātas konsultēšanas darbības** un, ja iespējams, sākuma periodā nepiemērot sodus.

Uz klientu orientētas valsts pārvaldes veidošana

Ministru kabinetā 2018.gada 15. jūnijā, parakstīts uzraugošo i e t ā ž u u n u z ņ ē m ē j u [sadarbības memorands par “Konsultē vispirms” principa iedzīvināšanu](#), tādējādi veicinot uz klientu orientētas valsts pārvaldes veidošanu.

Principa mērķis **ir panākt** savstarpējo sapratni starp **uzņēmēju un kontrolējošo (uzraugošo) iestādi**, uzsvaru liekot uz skaidrojošo darbu, nevis uz piespiedu līdzekļu piemērošanu.

Konsultē vispirms princips paredz valsts pārvaldes uzraugošajās institūcijās pirmreizēju normu un/vai prasību **skaidrošanu**, īpaši, ja acīm redzami tiek **konstatēts pirmreizējs pārkāpums**, dodot termiņu nepilnību novēršanai.

Konsultē vispirms principa piemērošana **atrunājama** ne tikai vispārīgi, bet arī katras iestādes iekšējā dokumentā - vadlīnijās, metodiskajos norādījumos, par principa piemērošanu iestādes darbā.

Valsts administrācijas
skola

Atbilstoši **Valsts pārvaldes iekārtas likumā** nostiprinātajiem valsts pārvaldes principiem jau šobrīd valsts pārvaldes un privātpersonas saziņā **ir jāievēro** princips "**Konsultē vispirms**".

Valsts pārvaldes iekārtas likumā ir noteikts, ka **valsts pārvalde -**

darbojas sabiedrības interesēs (sk. 10. panta trešā daļa),

savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu (sk. 10. panta piektā daļa),

pastāvīgi pārbauda un uzlabo sabiedrībai sniegto pakalpojumu kvalitāti (sk. 10. panta sestā daļa),

organizē pēc iespējas ērti un pieejami privātpersonai (sk. 10. panta astotā daļa) **un efektīvi** (sk. 10. panta desmitā daļa).

Valsts administrācijas
skola

Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 17.septembra spriedums Lietā Nr. A420582512, lietas arhīva Nr. A42-01540-13.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta desmitajai daļai valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi un valsts pārvaldes institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido.

Šis princips savā darbībā **jāievēro**

- jebkurai **amatpersonai**,
- it īpaši **iestāžu vadītājiem**, kuriem dots uzdevums nodrošināt normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildi un atbildēt par to.

Valsts administrācijas
skola

Problēmsituāciju/gadījuma analīze, t.sk., iespējamo situāciju modelēšana

Sniedziet atbildes uz šādiem jautājumiem.

1. Norādiet, kurš komunikācijas veids būtu efektīvāks verbālās vai neverbālās. Pamatojiet kāpēc?
2. Norādiet praksē notikušus problēmsituāciju piemērus veicot verbālo vai neverbālo komunikāciju?
3. Vai ir bijuši norādīto Jūsu problēmsituāciju risinājumi?
Ja bijuši, tad kādi?
4. Kādā pakļautības kārtībā Jūs sakārtotu zemāk norādītos principus. Laba pārvaldība. Konsultē vispirms. Tiesiskā palāvība. Pamatojiet kāpēc?

Praktiskā uzdevuma apspriede un problēmsituāciju/gadījuma analīze.

Labas pārvaldības piemērošana

Labas pārvaldības princips ir konstitucionāls vispārējais tiesību princips.

Labas pārvaldības princips veidojies no dabisko tiesību izpratnes, un tā jēga ir taisnīguma nodrošināšanā, radušos zaudējumu atlīdzināšanā vai iepriekšējā, pirms labas pārvaldības principa pārkāpuma, stāvokļa atjaunošanā.

Labas pārvaldības principā vispārējie tiesību principi ietverti ar vienotu mērķi realizēt personu tiesību vai tiesisko interešu aizsardzību publiskās varas un ikvienas privātpersonas publiski tiesiskajās attiecībās.

Piemēram - pārkāpumi, kas saistīti ar licenču un atļauju pagarināšanu vai pārskatu iesniegšanu, nereti veidojas tādēļ, ka uzņēmumi nav piefiksējuši termiņu, kurā beidzas konkrētā atļauja, vai iesniedzams pārskats.

Labas pārvaldības principa ietvaros, šādas situācijas varētu mazināt un vai novērst, paredzot uzņēmumiem iespēju saņemt atgādinājumus par termiņiem, papildus ietverot arī informāciju par konkrētām darbībām, kas jāveic.

Tiesībsargs ir uzsvēris, ka Labas pārvaldības princips cita starpā prasa pretimnākošu un cieņpilnu valsts vai pašvaldības iestādes attieksmi pret privātpersonu, kas ietver ne vien iestādes pienākumu rīkoties atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam, bet arī pastāvīgi uzlabot personai sniegto pakalpojumu kvalitāti, ievērojot, ka valsts pārvalde kalpo iedzīvotājiem.

Labas pārvaldības princips piemērojams

- tiesību normu iztulkošanai,
- likuma „robu” aizpildīšanai,
- tiesību normas labošanai.

Labas pārvaldības princips skaidrojams divējādās nozīmēs:

- kā **administratīvo** un **administratīvi procesuālo** tiesību principu kopums, kas piemērojams valsts un privātpersonas publiski tiesiskajās attiecībās, un
- kā administratīvo tiesību organizatorisks princips, kas piemērojams gan labāka regulējuma politikas īstenošanā, gan darbības efektivizācijai valsts pārvaldē, un attiecināms uz valsts varu kopumā.

Valsts administrācijas
skola

Labas pārvaldības princips un tiesiskais pamats

Labas pārvaldības princips izriet no

- **Satversmes 1.panta**, ietver taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu cilvēktiesības.” Satversmes tiesas 2003.gada 25.marta spriedums lietā Nr.2002-12-01. Minētais Satversmes Tiesas spriedums piešķir **labas pārvaldības principam** konstitucionālu rangu!
- **Satversmes 89.panta** „Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.”

Labas pārvaldības princips tieši nostiprināts **Valsts pārvaldes iekārtas likuma** 10. panta piektajā daļā, nosakot, ka valsts pārvaldei savā darbībā jāievēro labas pārvaldības princips. Pilnīgākai **labas pārvaldības principa** izpratnei piemērojams viss Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pants.

Valsts administrācijas
skola

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pants

(1) Valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

(2) Valsts pārvalde savā darbībā ievēro cilvēktiesības.

(3) Valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs. Pie sabiedrības interesēm pieder arī samērīga privātpersonas tiesību un tiesisko interešu ievērošana.

(4) Valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu.

(5) Valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu. Tas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

(6) Valsts pārvalde savā darbībā pastāvīgi pārbauda un uzlabo sabiedrībai sniegto pakalpojumu kvalitāti. Tās pienākums ir vienkāršot un uzlabot procedūras privātpersonas labā.

(7) Valsts pārvaldes pienākums ir informēt sabiedrību par savu darbību. Tas attiecas it īpaši uz to sabiedrības daļu un tām privātpersonām, kuru tiesības vai tiesiskās intereses īstenotā vai plānotā darbība skar vai var skart.

(8) Valsts pārvaldi organizē pēc iespējas ērti un pieejami privātpersonai. Ja informācija, kura nepieciešama pārvaldes lēmuma pieņemšanai, kas regulē publiski tiesiskās attiecības ar privātpersonu, ir citas institūcijas rīcībā, iestāde to iegūst pati, nevis pieprasa no privātpersonas.

(9) Valsts pārvaldi organizē, ievērojot **subsidiaritātes principu**.

Subsidiaritātes principa nozīme un mērķis ir dot pakļautai iestādei noteiktu neatkarību attiecībās ar augstāk stāvošu iestādi, tostarp pašvaldībai attiecībās ar centrālo iestādi. Kompetences sadalījums starp vairākiem varas līmeņiem – princips, kas ir valstu institucionālais pamats.

(10) Valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi. Valsts pārvaldes institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido, izvērtējot arī funkciju apjomu, nepieciešamību un koncentrācijas pakāpi, normatīvā regulējuma apjomu un detalizāciju un apsverot deleģēšanas iespējas vai ārpakalpojuma izmantošanu.

(11) Valsts pārvalde savā darbībā ievēro arī šajā pantā neminētus tiesību principus, kuri atklāti, atvasināti un attīstīti iestāžu vai tiesu praksē, kā arī tiesību zinātnē.

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 11.panta otrajai daļai ir noteikts, ja netiek ievērots labas pārvaldības princips, privātpersona, kuras tiesības un tiesiskās intereses ir skartas, ir tiesīga prasīt to ievērošanu administratīvā procesa kārtībā.

Administratīvais process ir, lai garantētu cilvēktiesību ievērošanu un nodrošinātu

- gan sabiedrībai,
- gan indivīdam taisnīgu rezultātu konkrētajā tiesiskajā attiecībā.

Gadījumā, ja administratīvajā procesā lēmums pieņemts **pretēji labas pārvaldības principam** un ir konstatēts, ka minētais labas pārvaldības principa pārkāpums būtiski ietekmējis pieņemto lēmumu un radījis personas subjektīvo tiesību pārkāpumu vai tiesisko interešu aizskārumu, tad minēto lēmumu ir pamats atcelt.

Valsts administrācijas
skola

Labas pārvaldības tiesiskās vadlīnijas

- Latvijas Republikas Satversmes 1.pants un 89.pants.
- Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41.pants.
- Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pants.
- Tiesībsarga likums.
- Administratīvā procesa likums.
- Latvijas Republikas Satversmes tiesas atziņas (piem., Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003. gada 25. marta spriedums lietā Nr.2002-12-01, Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009.gada 19.maija spriedums lietā Nr. 2008-40-01, Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada18.decembra spriedums lietā Nr. 2003- 12-01, u.c.).
- Eiropas labas administratīvās prakses kodekss.

Valsts administrācijas
skola

Tiesu prakses atziņas izskatot lietas saistībā par “Labu pārvaldību”

Labas pārvaldības princips kā administratīvo tiesību un administratīvā procesa principu kopums **attiecas tikai** uz **darbībām valsts pārvaldes jomā** «16. [...] Tādējādi no Satversmes 1. panta izrietošais labas pārvaldības princips attiecas galvenokārt uz valsts pārvaldes jomu.»

Satversmes tiesas spriedums lietā Nr.2008-40-01

“Laba pārvaldība **ir valsts pārvaldes pamatvērtība**, kura ir arī valsts pārvaldes atbildības mērs, t.i., ja valsts pārvalde rīkojas pretēji labai pārvaldībai,
tā ir juridiski atbildīga par pieņemto lēmumu vai veiktās rīcības (arī bezdarbības) pareizību.

Likumdevēja politisko darbību un lēmumus nevar pārbaudīt tiesā, jo tā vai cita izvēlētā politika (labāka vai sliktāka) nepakļaujas tiesību (tostarp labas pārvaldības tiesību principa) kritērijiem.”

Valsts administrācijas
skola

AT, 01.12.2011., SKA-986/2009, 4.punkts

“Nav pamatota pieteicēja atsaukšanās uz **labas pārvaldības principu**, jo šis princips vispārēji **ir attiecināms** uz

valsts pārvaldes attiecībām ar privātpersonu,

nevis regulē procesa dalībnieka attiecības ar tiesu.”

AT, 17.08.2012., SKA-772/2012, 11.punkts

Labas pārvaldības princips kā administratīvo tiesību un administratīvā procesa principu kopums aptver dažādus klasiskus administratīvo tiesību un administratīvā procesa principus – **pamatojuma principu, uzklausišanas principu, prasību ievērot saprātīgus termiņus, privātpersonas tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, samērīgumu, tiesisko palīdzību u.tml.**

Administratīvo tiesu praksē šādā nozīmē reti izmantots, jo Administratīvā procesa likums parasti satur visai detalizētu regulējumu. Šādos gadījumos parasti atsaukas uz konkrēto likuma normu vai konkrēto principu, piemēram, pamatojuma principu.

Valsts administrācijas
skola

AT, 30.10.2012., SKA-5, 12.punkts

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka, neuzklausot pieteicēju, **atbildētāja ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu**, bet atzina, ka konkrētajā gadījumā tas nav ietekmējis izdodamo administratīvo aktu.

Senāts tam nevar piekrist tālāk norādīto argumentu dēļ. **Uzklausīšanas pienākums pastāv visos gadījumos, kad iestādei jāizdod administratīvais akts**, izņemot vienīgi situācijas, kad tas nebūtu adekvāti (piemēram, steidzamības gadījumos) vai lietderīgi.

Privātpersonas uzklausīšana ir gan daļa no **labas pārvaldības principa** izpausmes, gan arī faktu un tiesību apsvērumu iegūšanas metodēm.

Valsts administrācijas
skola

AT, 15.03.2006., SKA-84, 15.punkts

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, kaut arī normatīvajos aktos nav ietverts speciāls termiņš, kurā pieņemams lēmums par nodokļu parāda piedziņu, šāds termiņš nevar būt neierobežots.

Tādējādi apgabaltiesai jāpieņem iepriekš minētā

Valsts pārvaldes iekārtas likuma norma,

piepildot nenoteikto tiesību jēdzienu –

taisnīgu procedūru īstenošana saprātīgā laikā

ar noteiktu saturu, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus.

Valsts administrācijas
skola

AT, 07.01.2010., SKA-174/2010, 16.punkts

Senāts atzīst, ka pieteicējas priekšlikumu apsekot automašīnas dažādās vietās un laikos nevar uzskatīt par formālām atrunām. Valsts ieņēmumu dienestam minētais priekšlikums bija jārespektē, jo atbilstoši **labas pārvaldības principam** iestādei, pildot savus pienākumus, ir jāievēro privātpersonas tiesiskās intereses.

Turklāt Senāta ieskatā Valsts ieņēmumu dienestam vajadzēja veltīt papildu pūles, lai apsekotu pieteicējas automašīnas –

jo sevišķi tādēļ, ka informācijai, kas varētu tikt iegūta apsekošanas rezultātā, lietā ir izšķiroša nozīme.

Proti, automašīnu apsekošana ir viens no veidiem, kā pārliecināties, vai tām ir tikušas nomainītas rezerves daļas.

Valsts administrācijas
skola

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018.gada 16.janvāra SPRIEDUMS Lietā Nr. A420681111, SKA-4/2018

Augstākā tiesa atzīst par pamatotiem apgabaltiesas spriedumā izdarītos secinājumus par būtiskiem trūkumiem Valsts ieņēmumu dienesta izdotajā administratīvajā aktā. Pieteicējai nebija dota pienācīga iespēja nedz pašai pārbaudīt un iesniegt informāciju, kas dotu iespēju piemērot citas preču muitas vērtības noteikšanas metodes, nedz pārbaudīt un izteikt iebildumus pret muitas iestādes izvēlēto metodi un aprēķinu. Tostarp pieteicējai nebija iespējams salīdzināt, kādu tieši preču (cik salīdzināmu preču) muitas vērtība tika izmantota aprēķinā. No dokumentiem, kas uzrāda administratīvā procesa norisi iestādē, nav iespējams gūt pārliecību, ka muitas iestāde vispār ir nopietni apsvērusi nepieciešamību pārbaudīt citu metožu piemērošanu.

Pamatojuma neesība un informācijas novēlota sniegšana tikai tiesas procesā (daļēji tikai apelācijas tiesvedībā) šajā gadījumā pieteicējai liedza iespēju pilnvērtīgi īstenot savas procesuālās tiesības arī tiesas procesā.

Turklāt šāda veida prakse, vispār nesniedzot saprotamu pamatojumu un aprēķinu, var būt iemesls nodokļu maksātāja resursu (un ne mazāk – arī valsts budžeta) resursu nelietderīgai tērēšanai.

Valsts administrācijas
skola

Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 17.septembra spriedums
Lietā Nr. A420582512, lietas arhīva Nr. A42-01540-13

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta desmitajai daļai valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi un valsts pārvaldes institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido. **Šis princips savā darbībā jāievēro jebkurai amatpersonai, it īpaši iestāžu vadītājiem, kuriem dots uzdevums nodrošināt normatīvajos aktos noteikto funkciju izpildi un atbildēt par to.** Tas nozīmē, ka iestādes institucionālās sistēmas maiņa, amatu saraksta un pienākumu loka noteikšana ir iestādes iekšējā kompetence, kuru noteic likums un kas vērsta uz iepriekš minētā principa īstenošanu dzīvē, kā arī uz valsts doto uzdevumu efektīvu izpildi.

Valsts administrācijas
skola

7.Iepriekš praksē iegūtās praktiskās zināšanas tiek pārbaudītas, dalībniekam identificējot konkrētu problēmsituāciju, kurai - uzdevums rast iespējamus risinājumus (pārbaudījums - grupu prezentācija).

Valsts administrācijas
skola

Paldies par Jūsu uzmanību!

Kontaktinformācija – Normunds, Strenģe, e-pasts normundsstrenge@inbox.lv

Mācību kurss finansēts no Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/001 "Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide labāka regulējuma izstrādē mazo un vidējo komersantu atbalsta jomā"

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

